NOTITIE

Richtlijnen Jeugdgezondheidszorg

Procedures rond ontwikkeling, implementatie en onderhoud van richtlijnen jeugdgezondheidszorg

Deze procedures hebben de instemming van:

Artsen Jeugdgezondheidszorg Nederland (AJN)
Verpleegkundigen en Verzorgenden Nederland (V&VN)
Nederlandse Vereniging voor doktersassistenten (NVDA)
ActiZ
GGD Nederland
Vereniging Nederlandse Gemeenten
ZonMw
Nederlands Centrum Jeugdgezondheid

Nederlands Centrum Jeugdgezondheid

Utrecht, maart 2012

INHOUDSOPGAVE

1. VOORAF **blz. 3**

2. ROLLEN BETROKKEN PARTIJEN **blz. 5**
2.1 ZonMw/VWS **blz. 5**
2.2 NCJ **blz. 5**
2.3 Beroepsverenigingen/koepelorganisaties **blz. 5**
2.4 RAC **blz. 6**
2.5 Richtlijnontwikkelaars **blz. 6**
2.6 IGZ **blz. 6**

3. PROCEDURES RICHTLIJNENCYCLUS JGZ **blz. 7**
3.1 Prioritering en programmering **blz. 7**
3.2 Ontwikkeling **blz. 7**
3.3 Implementatie **blz. 9**
3.4 Monitoring en evaluatie **blz. 10**

4. RANDVOORWAARDEN **blz. 12**
4.1 Positionering RAC **blz. 12**
4.2 Communicatie **blz. 13**
4.3 Financiering **blz. 13**

Bijlage 1: Literatuurlijst
Bijlage 2: Eisen ontwikkeling richtlijn
Bijlage 3: Eisen eindproducten

1 VOORAF

In 2007 hebben alle betrokken partijen bij richtlijnen voor de jeugdgezondheidszorg (JGZ) de procedures rond de ontwikkeling, implementatie en het onderhoud van richtlijnen JGZ vastgelegd in de notitie 'Richtlijnen Jeugdgezondheid'. Deze notitie is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het toenmalige RIVM/Centrum Jeugdgezondheid. De afgelopen jaren is volgens deze procedures gewerkt. Zoals afgesproken bij de start heeft de RAC in 2010 zijn werkwijze geëvalueerd. ZonMw heeft een tussentijdse evaluatie van het programma 'Richtlijnen Jeugdgezondheid' uitgevoerd.
Het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ) heeft kennis genomen van de resultaten van deze evaluaties en van nieuwe ontwikkelingen wat betreft richtlijnontwikkeling. Daarnaast heeft uitgebreid overleg plaatsgevonden met de beroepsorganisaties en koepelorganisaties over de huidige gang van zaken rondom de ontwikkeling van richtlijnen JGZ.

Op basis hiervan heeft het NCJ vanuit zijn regietaak het initiatief genomen om een heroriëntatie uit te voeren op de systematiek, implementatie, monitoring en evaluatie van de richtlijnontwikkeling JGZ. Deze heroriëntatie, waaronder een analyse van de beschikbare literatuur (bijlage 1), heeft geresulteerd in een notitie met herzieningsvoorstellen. Deze notitie is besproken met het ministerie van VWS, ZonMw, ActiZ, GGD Nederland, VNG, de beroepsverenigingen, IGZ, TNO, ZonMw en de Richtlijnenadviescommissie (RAC).

Na deze consultatieronde heeft het NCJ de voorliggende, vernieuwde versie van de procedures rond richtlijnen jeugdgezondheidszorg opgesteld die de instemming heeft van alle betrokken partijen die genoemd zijn op het voorblad.
Een jaar na invoering van de voorliggende procedure zal het NCJ een evaluatie entameren over de werkbaarheid hiervan.

Nederlands Centrum Jeugdgezondheid
Op initiatief van ActiZ en GGD Nederland werd op 22 maart 2010 de Stichting Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ) opgericht. Het NCJ heeft in juni 2010 het 'Beleidsprogramma Nederlands Centrum Jeugdgezondheid 2010-2015' uitgebracht. De missie van het NCJ is als volgt geformuleerd: 'de fysieke, psychische en sociale gezondheid van kinderen in Nederland bevorderen door het optimaliseren van de publieke zorg voor de jeugd'.

Het NCJ heeft in het kader van de subsidierelatie met het ministerie van VWS onder andere tot taak om de kwaliteit van de inhoud en uitvoering van het Basistakenpakket JGZ (BTP) te verbeteren en de regie te voeren op de richtlijnontwikkeling, de implementatie, het beheer en het onderhoud van richtlijnen JGZ. Voor het verbeteren van de kwaliteit van de inhoud en uitvoering van het BTP zijn verschillende instrumenten beschikbaar, zoals richtlijnen, handreikingen, visitatie, scholing en benchmarken. Het NCJ streeft ernaar om deze instrumenten de komende jaren in goede samenhang in te zetten ter verbetering van de kwaliteit en de innovatie in de JGZ.
Het NCJ ziet het als haar taak om het hele proces van programmering, ontwikkeling, invoering en evaluatie van richtlijnen in samenhang te laten plaatsvinden. Dit vereist regie, coördinatie en een bijpassende infrastructuur.

Definitie richtlijn
De Regieraad Kwaliteit van Zorg heeft in 2010 de definitie van een richtlijn als volgt geherformuleerd: *Een richtlijn is een document met aanbevelingen, gericht op het verbeteren van de kwaliteit van zorg, berustend op systematische samenvattingen van wetenschappelijk onderzoek en afwegingen van de voor- en nadelen van de verschillende zorgopties, aangevuld met expertise en ervaringen van Zorgprofessionals en zorggebruikers.*

Een richtlijn bestaat uit een tekst met aanbevelingen inclusief onderbouwing, verantwoording, samenvatting en afgeleide producten zoals een patiëntenversie, scholingsmateriaal of een implementatieplan. Voor zorggebruikers is een richtlijn vooral een hulpmiddel bij het nemen van beslissingen en het maken van keuzen in de praktijk. Zorgprofessionals gebruiken richtlijnen ook voor het bijhouden van kennis, voor onderwijs- en nascholingsdoeleinden en voor het opstellen van samenwerkingsafspraken en protocollen. Ten slotte ziet de Inspectie voor de Gezondheidszorg richtlijnen als onderdeel of uitwerking van de veldnormen waarop zij haar handhaving baseert.

Na de ontwikkeling van een conceptrichtlijn vindt een zogenoemde proefimplementatie plaats. De proefimplementatie maakt onderdeel uit van de ontwikkelfase van een richtlijn. Deze is in feite bedoeld als gebruikers-/gebruiksvriendelijkheidtest en niet als ‘voorloper’ op de algehele implementatie. Om hier een helder onderscheid tussen te maken is in deze notitie ‘proefimplementatie’ vervangen door ‘praktijktest’.

Leeswijzer
In hoofdstuk 2 worden de rollen van de betrokken partijen nader toegelicht.
Hoofdstuk 3 omvat een beschrijving van de verschillende fasen in de richtlijnencyclus. De randvoorwaarden zijn in hoofdstuk 4 opgenomen.
De bijlagen betreffen een literatuurlijst en de (huidige) eisen die gesteld worden aan de ontwikkeling van richtlijnen en aan de eindproducten. Deze eisen zijn aan verandering onderhevig.

2 ROLLEN BETROKKEN PARTIJEN

Bij de programmering, prioritering, ontwikkeling, implementatie en borging van richtlijnen JGZ zijn vele partijen betrokken:

- VWS (beleid en financiering)
- ZonMw (programmering)
- NCJ (regie)
- AJN, V&VN, NVDA (inhoudelijke autorisatie)
- ActiZ , GGD Nederland, VNG (randvoorwaardelijke autorisatie)
- Richtlijnontwikkelaars
- Richtlijnadviescommissie
- IGZ (toezicht).

Deze partijen hebben ieder een eigen rol in het richtlijnenproces, die hieronder wordt beschreven.

2.1 VWS

Het ministerie van VWS faciliteert de richtlijnontwikkeling JGZ door financiering van het ZonMw-programma Richtlijnen JGZ. Het ministerie is vanuit deze positie als waarnemer afgevaardigd in de RAC en in de programmacommissie Richtlijnen JGZ van ZonMw.

2.2 ZonMw

Voor de JGZ geldt dat de meeste richtlijnen programmatisch via ZonMw worden gefinancierd en de richtlijnontwikkelaar legt verantwoording af aan ZonMw. ZonMw laat zich hierbij adviseren door de programmacommissie Richtlijnen JGZ. De inhoud van het huidige programma is destijds, nadat de RAC en de beroepsverenigingen om advies was gevraagd, door ZonMw ter goedkeuring aan het ministerie van VWS voorgelegd. Om het vervolgprogramma inhoudelijk te onderbouwen, wordt eerst een nieuwe programmeringstudie uitgevoerd. Deze onderzoekt, aan de hand van het basistakenpakket, welke behoeften er zijn bij het veld, op welke taken van de JGZ momenteel richtlijnen ontbreken en welke kennis beschikbaar is om een nieuwe richtlijn te onderbouwen. Naast deze inhoudelijke prioritering zal worden onderzocht hoe het richtlijnontwikkelproces zelf kan worden vernieuwd of versneld. Hierbij worden de beroepsverenigingen, koepels en JGZ-managers geconsulteerd. Naast de programmeringrol heeft ZonMw tot taak erop toe te zien dat de richtlijnen volgens de vastgestelde criteria uit de subsidieoproep (waaronder de richtlijnmethodiek) worden ontwikkeld. Om de afstemming met de ZonMw-programmacommissie te waarborgen, is ZonMw als waarnemer in de RAC en het NCJ als waarnemer in de programmacommissie Richtlijnen JGZ vertegenwoordigd.

2.3 Nederlands Centrum Jeugdgezondheid

Het NCJ heeft in het kader van de subsidierelatie met het ministerie van VWS onder andere tot taak om de kwaliteit van de inhoud en uitvoering van het Basistakenpakket JGZ (BTP) te verbeteren en de regie te voeren op de richtlijncyclus. Het NCJ draagt er zorg voor dat de gehele richtlijnencyclus in samenhang plaatsvindt, met een faciliterende en pro-actieve rol naar alle betrokken partijen. Ten behoeve van de implementatie, monitoring en actualisatie van richtlijnen schept het NCJ, in nauwe samenwerking met ZonMw, randvoorwaarden. Het NCJ voert het secretariaat van de RAC.

2.4 Beroepsverenigingen

De *beroepsverenigingen* zijn inhoudelijk leidend bij de richtlijnontwikkeling, hebben een beslissende stem in de programmering van nieuwe richtlijnen en hebben een beslissende rol over de inhoudelijke aspecten van richtlijnen. De betrokken beroepsgroepen hebben zitting in de werkgroepen van richtlijnontwikkelaars onder verantwoordelijkheid van ZonMw en een inhoudelijke advies- en autorisatierol in de RAC als vaste leden van de RAC.

2.5 Koepel- en brancheorganisaties

ActiZ, GGD Nederland en de VNG maken als koepel- en brancheorganisaties in de JGZ deel uit van de RAC: ActiZ en GGD Nederland als vaste leden en de VNG als waarnemer. Op deze manier zijn zij betrokken bij alle zaken rondom richtlijnontwikkeling JGZ en kunnen zij waar nodig hun stem laten horen.

JGZ-managers hebben een belangrijke taak bij het bevorderen van de implementatie en borging van richtlijnen in de praktijk en bij het wegnemen van mogelijke belemmeringen. Zij worden tijdig en nadrukkelijk betrokken bij de programmering van nieuwe richtlijnen en zijn verantwoordelijk voor de randvoorwaardelijke autorisatie.

GGD Nederland vertegenwoordigt in de RAC de JGZ Hoofden bij GGD'en. ActiZ zal de JGZ managers die lid zijn van ActiZ vertegenwoordigen in de RAC. ActiZ zal de richtlijnen toetsen op de zaken waar haar leden voor staan. Dat is: het versterken van de zelfredzaamheid van gezinnen, ruimte voor professionals om verantwoorde keuzes te maken op maat van individuele kinderen en hun ouders, beleidsvrijheid van zorgaanbieders en gemeenten om de richtlijn aan te passen aan de lokale omstandigheden en of de richtlijn past binnen de aanwezige randvoorwaarden zoals het beschikbare budget.

2.6. Richtlijnen Advies Commissie (RAC)

De RAC is ingesteld door het NCJ. De RAC heeft in de richtlijnontwikkeling JGZ een adviserende rol en autoriseert uiteindelijk de richtlijnen. De RAC is in de uitvoering van zijn taken onafhankelijk. Alleen de vaste leden vervullen de autoriserende rol. De beroepsverenigingen (AJN, V&VN, NVDA) zijn verantwoordelijk voor de inhoudelijke autorisatie en ActiZ en GGD Nederland zijn verantwoordelijk voor de randvoorwaardelijke autorisatie.

2.7 Richtlijnontwikkelaars

Richtlijnontwikkelaars zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van de ontwikkeling van de richtlijnen, een goede samenstelling van projectgroepen en de eindproducten (bijlage 2). Zij leggen verantwoording af aan ZonMw.

2.8 Inspectie voor de gezondheidszorg (IGZ)

De IGZ heeft een toezichthoudende rol wat betreft de uitvoering van de richtlijnen in de praktijk. Om in dit kader goede afstemming te bereiken is de IGZ als waarnemer bij de RAC aanwezig.

3 PROCEDURES RICHTLIJNENCYCLUS JGZ

De richtlijnencyclus is onder te verdelen in de volgende fasen:
1. programmering en prioritering
2. ontwikkeling
3. implementatie
4. monitoring en evaluatie.

Hieronder worden de procedures per fase beschreven.

3.1 Programmering en prioritering

ZonMw zal in 2012 een programmeringstudie (laten) uitvoeren als voorbereiding op een tweede programma Richtlijnen Jeugdgezondheid. Bij de uitwerking van de opdracht bleken de bovenstaande uitgangspunten (fases) niet handig om in één opdracht te verenigen. ZonMw heeft de programmeringstudie daarom gesplitst in twee producten.

Deelproduct I levert aanbevelingen op voor de versnelling en vernieuwing van het richtlijnontwikkelproces in het toekomstige programma, en criteria voor wanneer een onderwerp geschikt is om uit te werken in een richtlijn, handreiking of standpunt.
Deel II van de programmeringstudie levert kennis op voor welke onderwerpen behoefte is aan een richtlijn en welke onderwerpen daarvoor geschikt zijn. Dit moet resulteren in een richtlijnontwikkelagenda, gebaseerd op de behoefte uit het veld, de onderwerpen uit het basistakenpakket, het overzicht van bestaande richtlijnen en de meest recente versie van de door het NCJ ontwikkelde richtlijnontwikkelagenda. Tevens wordt aandacht besteed aan de wenselijkheid van actualiseren van bestaande richtlijnen op basis van nieuwe evidence. Daarnaast levert dit een onderzoeksagenda op, bedoeld om relevante onderzoeksonderwerpen te prioriteren binnen bestaande en nieuwe ZonMw-programma's.

ZonMw zal in de programmeringstudie nauw samenwerken met het NCJ. De uitkomsten van de programmeringsstudies kunnen van invloed zijn op de in deze notitie beschreven procedures. Het NCJ zal de uitkomsten van de programmeringstudies aan de RAC voorleggen en daarbij naast de beroepsgroepen ook de JGZ-managers nadrukkelijk om advies vragen. Dit kan aanleiding zijn om de vastgestelde procedure te zijner tijd aan te passen.

3.2 Ontwikkeling

1. De procedure voor de ontwikkeling van een richtlijn ziet er als volgt uit:
Op basis van een programmeringstudie maakt ZonMw in overleg met het NCJ een voorstel voor een vervolgprogramma voor richtlijnontwikkeling/herziening van richtlijnen . De programmeringstudie levert tevens een advies op voor versnelling en vernieuwing van de systematiek welke in het nieuwe programma wordt verwerkt. VWS stelt het programma vast en verbindt hier financiering aan.

2. De programmeringstudie deel I geeft criteria wanneer een onderwerp kan worden uitgewerkt in:
- een richtlijn (voor dit onderwerp bestaat een grote vraag aan handelingsadviezen voor de

praktijk en er is de beschikking over voldoende wetenschappelijke onderbouwing voor een richtlijn)
- een handreiking: een handreiking beschrijft hoe de JGZ een activiteit uitvoert, oftewel een overbruggingsproduct tot de richtlijn klaar is (op dit onderwerp bestaat grote vraag aan handelingsadviezen voor de praktijk, er is echter nog weinig evidence).
- een 'standpunt' of ander product: in een standpunt wordt aangegeven welke rol de JGZ heeft met betrekking tot een bepaald onderwerp (het moet nog duidelijk worden of/wat de JGZ in de praktijk doet of zou moeten doen).
Uit deel II komt naar voren of onderwerpen, waar behoefte is aan handelingsadvies, zich lenen voor een richtlijn, een handreiking of een standpunt.

3. Richtlijnen worden in opdracht en onder verantwoordelijkheid van ZonMw ontwikkeld door richtlijnontwikkelaars. Ontwikkelaars leveren naast het projectplan zo tijdig mogelijk, en uiterlijk direct na de praktijktest, een overzicht aan met randvoorwaardelijke implicaties met betrekking tot de implementatie die op voorhand bekend dan wel te verwachten zijn of uit veldconsultaties naar voren komen.

4. Ontwikkelaars leveren de conceptrichtlijn (de achtergrondinformatie, de samenvatting en de overzichtskaart) bij ZonMw aan, samen met een plan van aanpak voor de praktijktest (voorheen proefimplementatie).

5. ZonMw stuurt beide stukken, met eventueel commentaar/vraagstelling, aan het NCJ ter inhoudelijke en randvoorwaardelijke advisering. Het NCJ legt de stukken aan de RAC voor. De ontwikkelaars verwerken de commentaren en starten, na toetsing door ZonMw of de aanpassingen voldoen aan de vereiste methodische criteria, de praktijktest.

6. Na de praktijktest leveren de ontwikkelaars bij ZonMw de voorlopige eindversie van de richtlijn, een voorstel voor invoering van de richtlijn dat voldoet aan de door het NCJ op te stellen kader voor invoering en de overige eindproducten (bijlage 3), in overleg met het NCJ aan.

7. ZonMw stuurt de voorlopige eindversie van de richtlijn, het implementatievoorstel en de richtlijnproducten, eventueel voorzien van commentaar, naar het NCJ.

8. Het NCJ legt de stukken voor advies voor aan de RAC. Op dit moment leggen de vaste leden van de RAC de conceptrichtlijn voor aan hun achterban. Op grond van het advies treedt het NCJ in overleg met de ontwikkelaars over eventuele aanpassingen.

9. ZonMw beoordeelt de eventuele aanpassingen op methodische kwaliteit en verzoekt het NCJ de autorisatie van de richtlijn door de RAC te entameren.

10. Het NCJ legt de eindversie van de richtlijn ter autorisatie aan de RAC voor.

11. Op grond van inhoudelijke autorisatie door de beroepsverenigingen en randvoorwaardelijke autorisatie door ActiZ en GGD Nederland stelt het NCJ de richtlijn formeel vast. Deze vaststelling is in principe een formaliteit waarmee het ontwikkeltraject wordt afgesloten. Het

NCJ stelt ZonMw in kennis van de besluitvorming, waarna ZonMw het ontwikkeltraject kan afsluiten en het NCJ het implementatietraject in werking zet.

3.3 Implementatie

De verantwoordelijkheid voor de implementatie van richtlijnen ligt primair bij de JGZ-organisaties. Het NCJ heeft hierin een ondersteunende en faciliterende taak. Om de implementatie succesvol te laten verlopen is het noodzakelijk dat in een vroeg stadium van de ontwikkeling van een richtlijn aan de implementatie wordt gewerkt en dat er een goede infrastructuur voor implementatie is.

Vroegtijdige start
Om de aandacht voor implementatie in een vroegtijdig ontwikkelingsstadium te realiseren, ziet de procedure er als volgt uit:

1. Ontwikkelaars leveren zo tijdig mogelijk, uiterlijk direct na de praktijktest, een overzicht met randvoorwaardelijke implicaties aan met betrekking tot de implementatie die op voorhand bekend dan wel te verwachten zijn of uit veldconsultaties naar voren komen. Het NCJ is hiervan, via het waarnemerschap in de ZonMw-commissie, vroegtijdig op de hoogte en kan zo nodig voorbereidingen treffen voor de daadwerkelijke implementatie.

2. Ontwikkelaars leveren bij de conceptrichtlijn een plan van aanpak voor de praktijktest aan.

3. Ontwikkelaars leveren bij de voorlopige eindversie van de richtlijn (na praktijktest) inhoudelijke aandachtspunten voor (de invoering van) de richtlijn binnen een organisatie aan. Het NCJ stelt hiervoor kaders vast.

Infrastructuur

- De infrastructuur voor de implementatie van richtlijnen bestaat uit de volgende elementen: Praktijktesten vinden plaats in een aantal *'proeftuinen'*. Afhankelijk van de aard van een richtlijn wordt bekeken hoeveel proeftuinen worden ingezet. De proeftuinen zijn JGZ-organisaties, verspreid over Nederland en wisselend qua grootte en structuur. In elke proeftuin wordt een medewerker als *coördinator* aangewezen. Deze coördinator is aanspreekpunt voor de praktijktest en monitort de gang van zaken. De coördinatoren vormen tezamen een netwerk, dat ondersteund wordt door het NCJ. Het netwerk komt 4-6 keer per jaar bijeen om de ervaringen te bespreken.
  De opzet van de proeftuinen zal nader worden uitgewerkt. Hierbij wordt een mogelijke relatie met de Academische Werkplaatsen bezien.

- Het NCJ verzoekt alle JGZ-organisaties in ieder geval één medewerker aan te wijzen die verantwoordelijk is voor een goede invoering van nieuwe richtlijnen in de eigen organisatie. Definitieve richtlijnen worden aan deze *richtlijn(implementatie)functionarissen* beschikbaar gesteld en in de netwerkbijeenkomsten besproken, zo nodig begeleid door een bijscholing. Deze functionarissen zijn verantwoordelijk voor een goede invoering in hun eigen organisatie.

- Het NCJ organiseert een *vraagbaakfunctie* voor het gehele veld.

- Het NCJ zorgt voor goede contacten met initiële opleidingen en overige opleidings- en nascholingsorganisaties, informeert hen over de stand van zaken betreffende richtlijnen en stelt de richtlijn en implementatietoolkit beschikbaar voor onderwijsdoeleinden.

- Het NCJ draagt zorg voor de verspreiding van nieuwe richtlijnen en stimuleert de implementatie van ontwikkelde kennis en richtlijnen in het scholingsaanbod via de meest geavanceerde methoden zoals bijvoorbeeld e-learning.

- Het NCJ informeert de Stichting HKZ en de Inspectie voor de Gezondheidszorg over de implementatie van nieuwe richtlijnen zodat de randvoorwaardelijke aspecten in het HKZ-certificeringsschema worden opgenomen en de indicatoren voor kwaliteit van de JGZ door de Inspectie getoetst kunnen worden.

3.4 Monitoring en evaluatie

Aan monitoring en evaluatie van JGZ-richtlijnen is tot nu toe nog weinig uitvoering gegeven. Het NCJ zal in 2012 een audit uitvoeren met als doel om inzicht te krijgen in de mate van gebruik van de reeds ingevoerde richtlijnen en eventuele knelpunten die zich bij de invoering voordoen. Zowel de beroepsgroepen als de JGZ-managers worden bij deze audit betrokken. Over deze audit vindt nauw overleg plaats met ZonMw.

Ten behoeve van de actualisatie en monitoring van het gebruik van richtlijnen streeft het NCJ naar de volgende structuur:

- De literatuur over ontwikkelde richtlijnen wordt door de richtlijnontwikkelaar op verzoek van het NCJ bijgehouden ten behoeve van eventuele bijstelling.
- Twee jaar na invoering van een richtlijn neemt het NCJ het initiatief voor een monitoring naar bekendheid, adoptie, gebruik en knelpunten bij het gebruik van de richtlijn.
- Vijf jaar na invoering wordt, onder andere aan de hand van de twee eerste punten, bepaald of en in hoeverre een (gedeeltelijke) actualisatie van een richtlijn nodig is (ZonMw/NCJ). Hiertoe zal alsdan een evaluatie worden uitgevoerd.

ZonMw heeft middelen ter beschikking voor herziening van richtlijnen. In overleg met ZonMw zal gekeken worden naar de structuur voor en uitvoering van monitoring en evaluatie van ontwikkelde richtlijnen.

Schematische weergave van de JGZ-richtlijncyclus

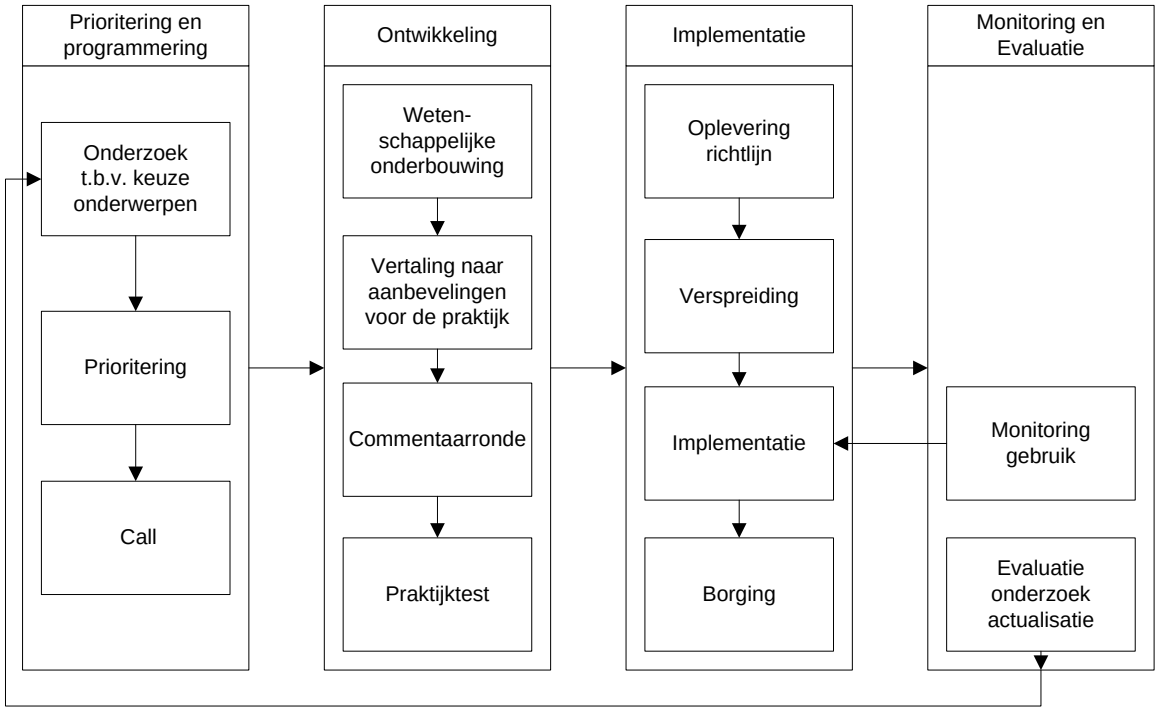

4. RANDVOORWAARDEN

4.1 Positionering RAC

Opdracht
De RAC wordt gepositioneerd als advies- en autorisatiecommissie met de volgende opdracht:

- advisering aan het NCJ over inhoud en randvoorwaarden van in ontwikkeling zijnde richtlijnen;
- advisering aan het NCJ over implementatieplannen;
- autorisatie (inhoudelijk en randvoorwaardelijk) van ontwikkelde richtlijnen (door de vaste leden);
- advisering aan het NCJ over door het bureau ontwikkelde plannen (implementatiestructuur, communicatieplan enz.);
- (ongevraagde) advisering aan het NCJ over alle zaken rondom de richtlijnencyclus.

De RAC wordt geïnstalleerd door het NCJ. De RAC is in de uitvoering van zijn taken onafhankelijk.

Samenstelling
De RAC wordt voorgezeten door een onafhankelijk voorzitter.
Vaste leden zijn de beroepsverenigingen (AJN, V&VN, NVDA), elk met twee leden, ActiZ (één lid) en GGD Nederland (één lid).
Adviseurs zijn twee richtlijn-/implementatiedeskundigen, beide onafhankelijk van de organisaties die richtlijnen ontwikkelen, en een deskundige met een wetenschappelijke achtergrond in de JGZ.
Waarnemers zijn ZonMw, VNG, IGZ en VWS (elk met één vertegenwoordiger).
Het secretariaat wordt gevoerd door het NCJ.

RAC-leden worden niet op persoonlijke titel benoemd maar als vertegenwoordigers vanuit hun organisaties met mandaat wat betreft besluitvorming. De vaste leden en waarnemers doen een voordracht voor de invulling van hun zetel in de RAC. De voorzitter en de adviseurs worden door het NCJ aangezocht. Het NCJ reikt per zetel een profiel aan dat als leidraad dient voor de voordracht. Gezien de nieuwe taakstelling zal de huidige RAC gedechargeerd worden en zal het bestuur van het NCJ de RAC installeren en de leden en waarnemers op grond van de voordracht benoemen.

Werkwijze en besluitvorming
Alle leden van de RAC komen maximaal drie keer per jaar bijeen. De vaste leden van de RAC komen vaker bijeen voor het bespreken van lopende en vooral inhoudelijke zaken. Verder kan op basis van de aard van een richtlijn een andere deskundige worden uitgenodigd voor een RAC-overleg.
De RAC streeft bij besluitvorming primair naar consensus. Conform de definitie van een richtlijn staat de evidence van een richtlijn altijd voorop. Bij inhoudelijke autorisatie met grote consequenties voor de randvoorwaardelijke invoering van een richtlijn kan besloten worden om in het eindadvies aan te geven dat implementatie van de betreffende richtlijn vanwege randvoorwaardelijke knelpunten meer tijd kost dan wel om een andere oplossing vraagt.

Vergoeding
Voor zover commissieleden en adviseurs de werkzaamheden niet verrichten in het kader van hun functie maar in hun eigen tijd staat er een tegemoetkoming in de reiskosten tegenover en een vergoeding voor het bijwonen van vergaderingen. Hierbij wordt het daarvoor geldende vacatiebesluit van het NCJ gehanteerd.

4.2 Communicatie

Communicatie over de richtlijnen JGZ nemen alle betrokken organisaties via hun eigen wegen ter hand. Het NCJ heeft hierin een specifieke taak en zal in het kader van de verspreiding en implementatie van richtlijnen de volgende communicatieactiviteiten ondernemen:

- Verstrekken van algemene informatie aan JGZ-organisaties, opleidingsinstituten en andere betrokken partijen (VNG, IGZ, ActiZ, GGD Nederland, V&VN fractie jeugd, AJN, NVDA). Het betreft informatie over de stand van zaken bij JGZ-richtlijnen: welke richtlijnen worden ontwikkeld, wanneer wordt publicatie verwacht etc., via de digitale nieuwsbrief richtlijnen.
- Regelmatig contact met JGZ-organisaties via het netwerk implementatiefunctionarissen over de stand van zaken bij specifieke richtlijnen, onder meer via het (virtuele) platform.
- Inzet van sociale media, zoals LinkedIn, Twitter, om de bekendheid van richtlijnen te vergroten.
- Bieden van informatie over de richtlijn en beschikbaar stellen van de richtlijn en de implementatietoolkitproducten op de website van het NCJ.
- De beroepsverenigingen in de JGZ, ActiZ en GGD Nederland wordt gevraagd informatie over de richtlijn en een link naar de producten op de website van het NCJ op hun website te plaatsen.
- Communicatie met JGZ-managers: tijdens de ontwikkeling en na afronding van de praktijktest informeren over de benodigde te realiseren randvoorwaarden voor gebruik van de richtlijn. Dit ter voorbereiding op de verspreiding.
- De JGZ-managers benaderen om na te gaan wat voor hen het optimale tijdstip, de gewenste wijze en frequentie is met betrekking tot informatie over richtlijnen.
- Interactieve communicatie met implementatiefunctionarissen via het virtuele platform.
- Het NCJ produceert, verspreidt en beheert de richtlijnen. Bij het uitgeven van de richtlijn wordt vooralsnog de volgende driedeling gehanteerd: uitgebreid naslagwerk, samenvatting en stroomdiagram.

4.3 Copyright

Het copyright van de Richtlijnen JGZ berust bij het NCJ.

4.4 Financiering

De financiering van het richtlijntraject JGZ ziet er in grote lijnen als volgt uit.

ZonMw financiert via programmagelden van VWS de programmering, de ontwikkeling van richtlijnen en de praktijktest van ontwikkelde richtlijnen.

Het NCJ financiert vanuit het implementatiebudget van ZonMw en de instellingssubsidie van VWS haar regiefunctie, het secretariaat en het functioneren van de RAC, verspreiding, implementatie en

beheer van richtlijnen, de monitoring van de literatuur na ontwikkeling van richtlijnen, de communicatie en de monitoring van richtlijnen twee jaar na invoering.

De JGZ-organisaties zijn (financieel) verantwoordelijk voor de invoering van richtlijnen in de eigen organisatie.

Bijlage 1: Literatuur

‘Op koers naar een verantwoorde JGZ’, evaluatierapport RAC, augustus 2010

‘Essentiële activiteiten en infrastructuur voor de landelijke invoering en monitoring van het gebruik van de JGZ-richtlijnen’, TNO, december 2010

Verslag ‘Het Gesprek’, RAC, januari 2011

Brief RAC aan NCJ d.d. 28 maart 2011

‘Richtlijn voor Richtlijnen, herziene versie’, Regieraad Kwaliteit van Zorg, april 2011

‘Tussentijdse evaluatie ZonMw-programma Richtlijnen Jeugdgezondheid’, ZonMw, mei 2011

Notitie Richtlijnen Jeugdgezondheidszorg, RIVM/Centrum Jeugdgezondheid, 2007

Bijlage 2: Eisen ontwikkeling richtlijnen

Kwaliteit

- De projectleider verricht een inventarisatie van reeds bestaande of in ontwikkeling zijnde richtlijnen op het onderwerp (internationaal, bij aanpalende beroepsgroepen, op aanpalende onderwerpen). Er wordt gebruik gemaakt van relevante informatie en op deze richtlijnen afgestemd.
- De richtlijn wordt ontwikkeld gebaseerd op de EBRO-methodiek en voldoet aan de internationaal geformuleerde en geaccepteerde kwaliteitscriteria van AGREE (Van Everdingen 2004) en Richtlijn voor Richtlijnen (Regieraad, 2010).

Projectgroep

- De projectleider stelt na goedkeuring van het project een projectgroep samen die bestaat uit inhoudsdeskundigen en methodologische experts. Dit geschiedt op basis van functieprofielen.

Over de samenstelling en de functieprofielen zal de RAC via het NCJ om advies worden gevraagd.

- Bij de samenstelling van de werkgroep worden relevante doelgroepen (beroepsgroepen, ketenpartners, koepelorganisaties, vertegenwoordigers cliënten) betrokken.
- Aanpalende beroepsgroepen worden opgenomen in de kerngroep vanaf de start. De minimaal deelnemende aanpalende beroepsgroepen worden vooraf aan het ontwikkeltraject vastgesteld door ZonMw. De projectleider investeert in draagvlak en aanpalende beroepsgroepen ter bevordering van een succesvolle ontwikkeling en implementatie.
- Leden van de projectgroep ontvangen ieder eenzelfde bedrag aan vacatiegeld.

Praktijktest

Het plan van aanpak voor de praktijktest kent de volgende elementen:

- in kaart brengen huidige werkwijze
- educatie over inhoud richtlijn en werken met richtlijn
- periode van werken met richtlijn 3-4 maanden
- focusgroep-interviews en/of diepte-interviews om zicht te krijgen op gebruikerservaring van uitvoerende professionals
- de einddoelgroep ouders en jongeren worden in de praktijktest betrokken
- individuele interviews met managers over benodigde investering op organisatieniveau
- inventarisatie benodigde randvoorwaarden voor invoering.

Eindverslag

- De projectleider geeft aan welke aanbevelingen specifiek geformuleerd zijn naar aanleiding van diversiteitaspecten van de doelgroep, zoals sekse, leeftijd, etniciteit, sociaal economische status, chronische ziekte en/of handicap en etnische diversiteit.
- In het eindverslag en naslagwerk wordt door de projectleider weergegeven hoe het cliëntenperspectief, de ervaring en expertise van ouders en jeugdigen, vorm heeft gekregen.
- De projectleider geeft zo nodig weer op welke wijze de context van het werken in een centrum voor jeugd en gezin is opgenomen in de eindproducten en het proces, en hoe de verbinding is gemaakt met de pedagogische basisvoorzieningen of hoe deze wordt gestimuleerd.
- De projectleider licht toe hoe aantoonbare en zichtbare betrokkenheid van het praktijkveld en relevante (keten-)partners is gerealiseerd.

- De projectleider licht toe hoe de richtlijn is afgestemd op registratie Basis Dataset JGZ, welke aanbevelingen registreerbaar zijn en voor welke aanbevelingen een wijzigingsvoorstel is ingediend.

Afhankelijk van het onderwerp is overeenstemming over de samenwerking met aanpalende organisaties en beroepsverenigingen.

Bijlage 3: Eisen eindproducten

1. Een handzame samenvatting
   Een handzame, onafhankelijke, bruikbare samenvatting voor professionals. Deze bevat doel, de doelgroep(en), uitgangsvragen en een korte onderbouwing van de achtergrond, specifiek geschreven voor de JGZ-professional.

2. Een kaart met aanbevelingen/stroomdiagram
   Een kaart met aanbevelingen/stroomdiagram met heldere aanbevelingen voor de praktijk, zonder terug te hoeven vallen op de achtergrondstudie in het naslagwerk. De aanbevelingen zijn duidelijk herkenbaar in de richtlijn en zijn sturend richting de praktijk. De aanbevelingen worden specifiek en ondubbelzinnig geformuleerd en de kernaanbevelingen zijn gemakkelijk te herkennen.

3. Uitgebreid naslagwerk
   Een naslagwerk bestaande uit een wetenschappelijke onderbouwing, discussie en meningsvorming betreffende de gehele richtlijn. De methode van literatuursamenvatting wordt transparant gepresenteerd. Er bestaat een expliciet verband tussen de aanbevelingen en het onderliggende wetenschappelijk bewijsmateriaal. Per aanbeveling worden literatuurreferenties weergegeven en wordt de zwaarte van evidence aangegeven. Kennislacunes worden kort en bondig in het naslagwerk beschreven, voorzien van prioritering.

4. Set indicatoren
   Er wordt een indicatorenset opgeleverd die het mogelijk maakt om te meten of de richtlijnen worden nageleefd. Deze is in afstemming met het DD JGZ en wordt methodisch ontwikkeld, bijvoorbeeld aan de hand van de ‘RAND-modified Delphi Procedure’.

5. Aanbevelingen voor opname richtlijn in DD JGZ
   Aanbevelingen voor het opnemen van de richtlijn en indicatoren in de BDS JGZ van het DD JGZ en de verwijsindex, in afstemming met het NCJ. Overzicht van kernaanbevelingen die opgenomen zijn in de BDS JGZ en registreerbaar zijn in het DD JGZ en overzicht van aanbevelingen waarvoor de projectleider een wijzigingsvoorstel heeft ingediend.

6. Informatie(folder) voor ouders en/of jeugd
   Informatie(folder) voor ouders en/of jeugd als cliëntenversie van de richtlijn, of verwijzing naar bestaande informatie over het inhoudelijke onderwerp van de richtlijn.

7. Resultaten van de praktijktest:
   - PowerPointPresentatie, workshop- en ander scholingsaanbod
   - Document geleerde lessen praktijktest
   - Aanbevelingen voor landelijke implementatie, inclusief een weergave benodigde randvoorwaarden voor invoering